

Förbandsbesöksrapport

Amfibieregementet (Amf 1)

28–29 september 2021

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga som väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar i slutet av verksamhetsåret. Rapporten utgör också en dialog med besökt förband, som därmed får möjlighet att åtgärda fel och brister. Dessa kommer följas upp av Pliktrådet vid senare besök.

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Berört förband har lämnat synpunkter på rapportens innehåll, den görs nu publik.

Deltagare:

Johan Gunnarsson, Anton Hanny, Felicia Konstenius, Sven Blomberg och Olof Wärmländer

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	3
Organisation	3
Arbetsmiljö & säkerhet.....	4
Fysisk belastning.....	4
Psykisk hälsa	4
Försvarshälsan.....	4
Avbruten utbildning	5
Attityder	5
Utrustning.....	5
Resor.....	5
Boendemiljö & vistelseutrymmen.....	6
Yttre förläggning.....	7
Medinflytande	7
Information och mönstring	7
Avslutning.....	7

Sammanfattning

Amfibieregementet är ett statusförband, något som även förbandsledningen är medvetna om. Förbandets attraktionskraft hos mönstrande ungdomar innebär goda förutsättningar för förbandet att erhålla lämpliga individer och bedriva en god utbildning för de värnpliktiga. Pliktrådets uppfattning är att förbandet som helhet tar vara på dessa förutsättningar.

Värnpliktsutbildningen håller god kvalitet och generellt är de värnpliktiga nöjda. Dock är förbandet hårt belastat sett till de åtaganden man har, i synnerhet då förbandet stödjer Amf 4 med värnpliktsutbildning.

Bristen på tillgängliga logement inom regementsområdet i Berga försämrar förbandets förutsättningar att bedriva värnpliktsutbildning. Detta problem är inte unikt för Amf 1, och Pliktrådet uppmanar Försvarsmakten att säkerställa att tillräckliga förutsättningar finns på plats, för att kunna öka värnpliktskullarna utan att behöva förlägga utbildningen till yttre förläggningar och undermåliga faciliteter.

Förbandet ligger i framkant i arbetet med en belastningstrappa, vilket Pliktrådet uppmanar samtliga förband att aktivt arbeta med. Även medinflytandet är väl förankrat på förbandet, bland annat genom upprättande av en värnpliktsdetalj som hanterar värnpliktsfrågor.

Inledning

Den 28–29 september genomförde Pliktrådet 2021/2022 sitt första förbandsbesök på Amf 1 i Berga. Under dessa två dagar så har rådet granskat de utbildningsförhållanden som råder på regementet. För att få en så god helhetsbild som möjligt har rådet träffat representanter och funktioner från många olika delar av förbandet. Tack vare detta kan Pliktrådet framföra en så korrekt bild som möjligt till förbandsledningen. På så sätt kan förbandet åtgärda de problem som Pliktrådet i samråd med de värnpliktiga har kunnat konstatera, och Pliktrådet kan tydliggöra vad som fungerar bra på förbandet och bör uppmuntras.

Organisation

Grundutbildningsorganisationen på Amf 1 består av en GU-bataljon med två kompanier. Förbandet är förlagt till Haninge garnison och samlokaliseras med 4. Sjöstridsflottiljen. Amf 1 i sin helhet är dock en större organisation än så och har yttre förläggningar på Utö och Vaddö, där värnpliktsutbildning bedrivs under vissa perioder. Detta på grund av bristen på faciliteter i form av matsalsplatser, logement och utbildningsutrymmen såsom skjutbanor.

Utöver detta bemannar förbandet en grundutbildningsorganisation i Göteborg (Amf 4), samt en utlandsinsats i Mali. Sammantaget innebär detta att förbandet har stora åtaganden som kräver personal och utrustning på flera olika platser samtidigt. Detta innebär att trots att färre värnpliktiga har ryckt in på Amf 1 i år (180 värnpliktiga i år gentemot föregående års 230) är förbandet hårt belastat och har svårt att hitta personal inom sin organisation för värnpliktsutbildningen. Därtill är det hög personalomsättning på de instruktörsbefattningar som är nära de värnpliktiga.

Arbetsmiljö & säkerhet

Fysisk belastning

Pliktrådet vill berömma regementet för arbetet med belastningstrappan och uppmanar andra förband att ta efter. Bruket av en belastningstrappa är inte unikt för Amf 1, men det är långt ifrån en självklarhet att alla förband respekterar den plan som Försvarshälsan tar fram för att stegvis öka belastningen för de värnpliktiga. Genom att gradvis öka den fysiska belastningen underlättas omställningen från det civila till det militära, vilket kommer minska antalet skador och samtidigt göra utbildningens inledningsskede mindre fysiskt påfrestande. På så sätt möjliggörs att fler värnpliktiga klarar slutövningen, oaktat vilken form de är i när de rycker in.

Några av de mer vältränade värnpliktiga tycker att belastningstrappan går för långsamt och anser att den fysiska belastningen kan ökas mer och oftare. Enligt de befäl vi pratat med har Amf1 historiskt sett dragits med ett högt antal avrustningar från värnpliktskullarna, orsakade av skador, och belastningstrappan syftar till att minska risken för detta.

Psykisk hälsa

En majoritet av de värnpliktiga har fått ett bra bemötande av sina befäl när det uppstått situationer där värnpliktiga mått dåligt och behövt stöd. Vissa värnpliktiga upplever dock att deras befälslag inte tar psykisk ohälsa på allvar med kommentarer såsom *”-Tidigare generationer var av annat virke”* eller *”-Du kan ju inte gå till psykologen bara för att du har en dålig dag”*.

Pliktrådet kan konstatera att förbandsledningen anser att arbetet med psykisk hälsa måste prioriteras, men att de befäl som arbetar närmast de värnpliktiga ofta saknar verktyg för att hantera och förebygga psykisk ohälsa. Alla befäl delar inte heller samma syn, se citaten ovan. Vi uppmanar därför förbandet att arbeta med att utbilda befäl, för att ge dem möjligheter att arbeta med att hantera och förebygga psykisk ohälsa. I detta arbete tipsar Pliktrådet om att ta hjälp av LedR, som uppmärksammat liknande problem och arbetar med att utbilda sina befäl i dessa frågor.

Försvarshälsan

Försvarshälsan på Amf 1 består av ett antal nödvändiga funktioner såsom sjuksköterska, sjukgymnast och läkare. Förbandet saknar i nuläget en värnpliktskonsulent men håller på att rekrytera en personalvårdskonsulent. Amf 1 har en psykolog men denna tjänstgör vid HR på regementsstaben. Det är även en ny psykolog anställd på förbandsnivå.

Pliktrådet anser att en värnpliktskonsulent är nödvändigt för att kunna hantera de värnpliktigas välmående. Om förbandet anställer en personalvårdskonsulent i stället för en värnpliktskonsulent måste denne vara tillgänglig för de värnpliktiga och högst kunnig om vad värnplikt innebär och medför. Pliktrådet anser även att en fast anställd psykolog behövs på förbandet.

De absolut vanligaste skadorna böand de värnpliktiga är belastningsskador. Anledningen till detta är *”för mycket, för ofta, för fort, med för lite återhämtning”*. Typen av skador skiljer sig åt, med fler underbensskador i början av utbildningen och senare skador högre upp på kroppen, såsom knäskador.

Avbruten utbildning

Amf 1 har sju värnpliktiga som sedan inryck har avbrutit värnpliktsutbildningen. Tre av avbrotten var kopplade till psykisk ohälsa och fyra var kopplade till fysiska besvär, såsom gamla skador och frakturer.

Pliktrådets uppfattning är att Amf 1:s historia gällande högt antal avgångar är något som inte återfinns i samma utsträckning med dagens utbildningsupplägg. Mycket har att göra med en tydlig belastningstrappa, samt en attitydförändring från förbandets sida om hur många avgångar man förväntar sig/accepterar. Dock finns det förbättringspotential gällande belastningstrappan och generellt hur man förebygger skador, då förbandets skadestatistik alltså är i överkant i jämförelse med resten av Försvarsmakten.

Attityder

2017 drogs Amf 1 med en machokultur, med krävande befattningar och en hård jargong. Detta arv speglas i de värnpliktigas förväntningar på utbildningen och allt som den innebär. De värnpliktiga idag är över lag nöjda med hur de behandlas, och anser att befälen är pedagogiska. Många värnpliktiga upplever att befälen har varit betydligt lugnare mot dem än vad de förväntat sig. En värnpliktig kom fram och förklarade stolt att de inte har blivit "inhumant behandlade". Detta ser naturligtvis Pliktrådet som något positivt, men detta sorts svar vittnar om att de värnpliktiga har skeva förväntningar om vad de kommer att utsättas för under värnplikten.

Förbandet vittnar själva om att den höga personalomsättningen gör det svårt att "institutionalisera" en positiv förbandsanda. Varje år kommer nya befäl med bakgrund från andra förband, som begår samma misstag som förbandet tvingats hantera året innan.

Under besöket noterade Pliktrådet att det finns skillnader i jargong och attityd mellan de olika plutonerna, och att vissa var mer destruktiva än andra. Bataljonsledningen har gjorts medvetna om detta och kommer att bevaka situationen, för att säkerställa att de värnpliktiga får ett gott bemötande från befäl och kamrater.

Utrustning

Det råder brist på persedlar såsom kalsonger, t-shirts och fältskjortor. Problemet är känt hos förbandet och beställningar ska göras för att komplettera dessa brister, men Försvarsmaktens interna styrningar säger att så länge det finns persedlar som är +/- 1 i storlek, jämfört med det som de värnpliktiga egentligen behöver, är läget acceptabelt. Detta gör dock att de värnpliktiga inte vågar lämna in sina persedlar, med risken att få tillbaka ett plagg med sämre passform.

Resor

Cirka 80 % av de värnpliktiga får antingen SL- eller SJ-kort och kan därmed själva boka sina resor mellan hem- och tjänstgöringsorten. Amf 1 har även värnpliktsbussar under de dagar som värnpliktiga ska hem och tillbaka, som går mellan Stockholms central och förbandet.

Av de 20 % som behöver specialresor (flyg eller taxi) så har det till en början varit problem vid första permissionen, med resor som bokats sent eller med illa passande avgångstider. De flesta problem avseende resor har dock avhjälpats och resorna fungerar nu oftast tillfredställande.

De värnpliktiga har varit besvikna på att information om permissioner kommit med mycket kort framförhållning, trots att förbandets planering har gjorts i god tid. Detta är något som förbandet själva har identifierat och arbetar med att förbättra.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Amf 1 utbildar huvudsakligen värnpliktiga på förläggningen inom Haninge garnison. De kaserner som nyttjas som boende för de värnpliktiga är slitna, men hygienutrymmen som duschar och toaletter håller som regel god standard. Duschar och toaletter är avskilda med bås eller draperier. Duscharna har en hasp för att kunna låsa om sig, men dessa är felmonterade så låsfunktionen fungerar inte.

De skåp som logementen är utrustade med är inte fastmonterade i väggen och vissa av överskåpen är inte fastskruvade i underskåpen. Vid ett tillfälle ska en värnpliktig ha fått ett överskåp över sig när skåpet flyttades. Händelsen anmäldes dock inte till befälen. Då skåpen flyttas regelbundet när de värnpliktiga städar och det lösa överskåpet innebär en skaderisk måste skåpen skruvas både ihop och fast i väggen.

Möjlighet för de värnpliktiga till tvättbyte på förrådet finns två gånger i veckan. Systemet med tvättbyten är anpassat för ett verksamhetsschema som har ändrats under pandemin, med förlängda tjänstgöringsperioder för de värnpliktiga som följd och ett tvättbytesschema som inte ändrats med det. Vissa tvättbyten har blivit inställda, vilket lett till att värnpliktiga tvingats använda flera dagar gamla underkläder. Problemet aktualiseras ytterligare då de värnpliktiga saknar möjlighet att tvätta på kasern, eftersom de tvättmaskiner som finns inte är tillgängliga för dem.

Logementen är förhållandevis små jämfört med andra förbands motsvarigheter, vilket gör att "luckan" inte blir samma självklara umgängesyta för de värnpliktiga. Dock finns dagrum i kasernerna, som är utrustade med ett utbud av sällskapsspel, böcker och tv-spel. Dagrummen är av varierande standard, där vissa är mer sparsamt inredda än andra. Utöver de vistelseutrymmen som återfinns på kasernerna finns även ett rymligt marinhem (motsvarande soldathem) i nära anslutning till de värnpliktigas boende. Marinhemmet är väl utrustat med ett stort bibliotek och erbjuder många aktiviteter, såsom tv-spel, datorer, biljard och pingis. Fika är gratis för de värnpliktiga, men i och med att marinhemmet ligger inne på garnisonsområdet är försäljning av mat och dryck inte möjligt, då Fazer äger ensamrätten på försäljning inom regementsområdet.

Matsserveringen har varit hårt belastad när övningar genomförts och annan trupp förlagts till garnisonen. Pandemirestriktionerna har dessutom inneburit att skilda inpasseringstider för de olika plutonerna har skapat köer. Utöver köerna är de värnpliktiga mycket nöjda med sin kost, i fält liksom på kasern. När synpunkter uppstått kring kosten har de värnpliktiga framfört dem till sina befäl som sedan anpassat kosten efter dessa.

Pliktrådet anser att förbandet måste se över sina rutiner kring förvaringsskåp i logementen. Om skåpen ej monteras fast i väggen bör förbandet tillse att man undviker att flytta på skåpen i så stor utsträckning som möjligt. Detta för att undvika att skåpen välter. Till exempel bör de dagliga städningsrutinerna anpassas så att de värnpliktiga inte behöver flytta skåpen för att städa. Slutligen anser Pliktrådet att förbandet bör införskaffa tvättmaskiner som de värnpliktiga kan nyttja, för att tvätta civila kläder och till exempel underkläder, om tvättbyten skulle bli inställda.

Yttre förläggning

De värnpliktiga var under förbandsbesöket måna om att påpeka att faciliteterna på den yttre förläggningen på Väddö inte håller samma standard som de i Berga. Det talades något raljant om "hål i taken och råttor i väggarna". Kasernerna där är nedgångna och i behov av att bytas ut. Varmvattnet är mycket begränsat och tar snabbt slut och vissa logement saknar värme. Förbandsledningen är medveten om bristerna och genomför kontroller för att säkerställa att miljön inte är hälsovådlig för de som bor där, och det finns begränsningar på hur mycket kasernerna kan nyttjas. Det är förbandsledningens vilja att byggnaderna på Väddö och Utö ska ersättas.

Pliktrådet anser att arbetet med att ersätta och modernisera de yttre förläggningarna bör påskyndas. Även om miljön kontrolleras för att inte vara skadlig är det inte särskilt motiverande att som värnpliktig vistas i en miljö som "luktar mögel", har "hål i taket" och ofta saknar varmvatten.

Medinflytande

Medinflytandesystemet på förbandet är välutvecklat. De värnpliktiga är medvetna om vem deras LMA är och Pliktrådet upplever att de värnpliktiga känner förtroende för sin LMA. Förbandet är mycket nöjda med de värnpliktigas förmåga att identifiera och lyfta problem till sina befäl, vilket underlättar för förbandet att effektivisera utbildningen och ge de värnpliktiga förutsättningar för att lära sig, samt förbättra deras mående. De värnpliktiga håller generellt med om detta, och anser att förbandet agerar när de värnpliktiga vill ha problem åtgärdade.

De förtroendevalda värnpliktiga känner inte att de är fullt insatta i vad deras uppdrag är och vilka befogenheter de har. Pliktrådet har förståelse för att utbildningen ännu är i ett tidigt skede och att de förtroendevalda värnpliktiga ännu inte hunnit bli helt varma i kläderna, samt att de förtroendevalda ännu inte fått hela sin utbildning.

Information och mönstring

Då delar av mönstringen ställdes in på grund av rådande pandemi fanns en farhåga från förbandets sida att de värnpliktiga inte skulle uppfylla de fysiska krav som ställs på dem. Självskattningen av cykeltesterna har exempelvis inneburit att nuvarande årskull på pappret är den fysiskt starkaste någonsin på förbandet, vilket riskerar att inte överensstämmer med verkligheten. Än så länge har dock de värnpliktigas fysiska förmåga levt upp till förväntan.

Avslutning

Pliktrådet hoppas att vi med denna rapport har förmedlat våra intryck på ett konstruktivt sätt. Vi blev mycket väl mottagna under besöket, vilket var präglat av ett transparent och samarbetsvilligt klimat. Vi har förhoppningar om, och ser fram emot, ett fortsatt gott samarbete mellan Pliktrådet och Amfibieregementet.

Johan Gunnarsson
Ordförande Pliktrådet